

במדבר
מטות מסעי
לעיני כל מצרים

בתקופה האחרונה אנו שומעים יותר ויותר, על פעולות שעושה ישראל מעבר לגבול. פעולות שפעם היה להן אישור רק ממקורות זרים, נחשפות היום לעיני כל, ביוזמה שלנו.¹ בפרשה שלנו, אנו עשויים לראות דפוס פעולה דומה, המשמש לאותם צרכים. התורה מספרת לנו:

וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֵסֶס בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּצְרַיִם הִפְסִח יִצְחָק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרָיִם: וּמִצְרָיִם מִקְבָּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים: וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֵסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֹכֶת: וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בְּקִצָּה הַמִּדְבָּר ...
הפסוקים הללו מעלים כמה שאלות:

- מדוע התורה מספרת על המסע מרעמסס פעמיים ?
- מדוע בפעם הראשונה, מסופר מהיכן יצאו בני ישראל (וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֵסֶס), אך לא להיכן, בניגוד לפעם השנייה, שבה מסופר גם על היעד (וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֵסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֹכֶת) ?
- מדוע מודגש התאריך בפסוק הראשון ?

נראה שלכל השאלות הללו תשובה אחת – בני ישראל יצאו מרעמסס פעמיים. אין הכוונה לכך שבני ישראל יצאו מרעמסס, חזרו אליה ושוב יצאו. אלא, שבפעם האחת בה יצאו בני ישראל מרעמסס, הם קיימו במקביל, שתי יציאות שונות. כדי להבין זאת, נשאל – מה הייתה מטרת היציאה מרעמסס, או ממצרים בכלל, ולמי הייתה מיועדת ?

אולי נוכל להבין זאת, דרך התשובה הכפולה שמספקת התורה לצורך במכות מצרים. מן הצד האחד אומר הקב"ה למשה:

וְאֲנִי יִדְעֹתִי כִּי לֹא יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהִלָּךְ וְלֹא בְּיַד חֲזָקָה: וְשַׁלַּחְתִּי אֶת יָדִי וְהִכִּיתִי אֶת מִצְרָיִם בְּכָל נְפְלֹאתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרָיו כִּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם (שמות ג יט-כ)
כלומר, הצורך במכות הוא להוציא את בני ישראל ממצרים.
אך מן הצד השני אומר הקב"ה:

וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פְּרֹעָה וְנִתְתִּי אֶת יָדִי בְּמִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּשִׁפְטִים גְּדֹלִים: וַיִּדְעוּ מִצְרָיִם כִּי אֲנִי ה' בְּנִטְתִּי אֶת יָדִי עַל מִצְרָיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם:

כאן, הצורך במכות הוא הידיעה של מצרים מיהו הקב"ה, ומהו כוחו. הכפילות הזו מסבירה כמובן, מדוע לקח לקב"ה כל כך הרבה זמן להוציא את בני ישראל ממצרים. במקום להוציא אותם על כרחו של פרעה באופן מיידי, נמשכו מכות מצרים במשך שנה שלמה. הסיבה לכך היא שלא רק הוצאת בני ישראל ממצרים עמדה על הפרק, אלא גם חינוך המצרים.

יתכן מאוד שגם בפסוקים הפותחים את פרשת מסעי, אנו חוזים באותה התופעה. יציאת בני ישראל מרעמסס, היא יציאה כפולה. מן הצד האחד, הם יוצאים בשביל עצמם - על מנת להיות במקום אחר - וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֵסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֹכֶת, אך מן הצד האחר, היציאה נועדה להראות למצרים, ודרכה לעולם כולו, מיהו הקב"ה ומהו כוחו - מִמִּצְרַיִם הִפְסִח יִצְחָק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרָיִם: וּמִצְרָיִם מִקְבָּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר וּבְאֵלֵהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים.

יתכן שהתאריך המצויין כאן מראה שעד שלא הגיע התאריך המדוייק, בו רצה הקב"ה להוציא את בני ישראל, הם לא יצאו. למצרים היה אינטרס בכך שעם ישראל יצא עוד הרבה לפני כן, אבל, עד החודש הראשון, לאחר שקיבלו כבר תשע מכות, ועד ל-15 בחודש, לאחר שבני ישראל שוחטים את אלילים של המצרים, ועד לבוקר שלמחרת לעיני כל, לא יצא עם ישראל ממצרים. הסיבה לכך היא שהיציאה נועדה לא רק לשם הגעה למקום אחר – אלא להראות למצרים שהקב"ה עושה כרצונו, ואין מי שיעצור בעדו.

ישנם רגעים בחיי מדינה, שהיא גם משתמשת בטכניקה הזו. התקיפות החוזרות, כתגובה על פעולות שנעשות נגדנו, נועדות גם להגנה, אך גם להעברת מסר ברור למי שזומם עלינו רעה – מי כאן בעל היכולת, העושה במרחב כרצונו.

שבת שלום
יעקב (יוקי) מאיר

¹ הדברים נכתבו בתשע"ח, אך נכונים גם בהרבה שנים אחרות.